

Nr 757

Av fru **Torbrink**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 83, angående anslag för budgetåret 1960/61 till statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården m. m.*

En av de viktigaste frågorna inom ungdomsvårdsskolornas rehabiliteringsverksamhet är skolundervisningen.

Under de senaste årens diskussion om ungdomsvårdsskolornas resurser har problemen vid skolhemmen i viss grad undanskymts. Endast i mycket obetydlig utsträckning har skolhemmen under de senaste tjugo åren tillförts några nya resurser. Två skolhem, Gräskärr och Hammargården, har på grund av bristen på platser för äldre elever omdisponerats till yrkesskolor. Samtliga manliga elever i skolpliktig ålder måste f. n. fördelas på de återstående fem skolhemmen; för de kvinnliga eleverna finns endast ett skolhem.

För det manliga skolhemsklientelet torde f. n. icke föreligga någon större platsbrist. Så är däremot icke fallet, när det gäller de kvinnliga eleverna i samma ålder. För dessa finns som ovan nämnts endast ett skolhem med 28 platser, vilket måste mottaga alla skolpliktiga flickor, oavsett deras begåvningsgrad och grad av psykisk abnormitet. Enligt vad som upplysts har antalet exspektanter inom denna kategori under det sista året ökat betydligt och uppgår f. n. till ett 15-tal. En utökning av platsresurserna för flickorna genom att — i enlighet med kommitténs för ungdomsvårdsskolorna förslag — möjliggöra för Eknäs yrkesskola att även ta emot skolpliktiga elever synes böra genomföras snarast möjligt.

Genom att antalet skolhem minskat kan klientelet icke differentieras i tillräcklig utsträckning. Klientelet's ökade svårighetsgrad gör sig gällande även bland de yngre eleverna. Rymningarna och bilstölderna bland dessa har ökat, liksom den sexuella vanarten bland flickorna. De stora avdelningarna om 20–25 elever vid skolhemmen omöjliggör en individuell fostran och behandling på grund av klientelblandningen och de stora disciplinära svårigheterna. Erfarenheten har visat att det stora kollektivet ofta har en nedbrytande inverkan på eleven, vilket försvårar hans återanpassning.

Tillfredsställande platsresurser på ungdomsvårdsskolorna är icke i och för sig tillräckligt, om icke samtidigt vårdmöjligheterna förbättras. Såsom framhållits i ett flertal av remissyttrandena över kommitténs för ungdomsvårdsskolorna betänkande (SOU 1959: 25) måste skolorna tillföras ökade resurser för att vårdresultatet skall kunna förbättras. Förbättrade differentieringsmöjligheter genom fördelning av eleverna i mindre elevavdel-

ningar och i mindre grupper under såväl skoltid som fritid synes vara en av de första åtgärder som bör vidtagas här.

Principen att eleverna vid ungdomsvårdsskolorna skall ha samma möjligheter som andra ungdomar att erhålla skolundervisning måste innebära, att ungdomsvårdsskolorna även måste erhålla de resurser för undervisningen som erfordras. Kommittén har — efter samråd i varje särskilt fall med vederbörande läns skolinspektör — framlagt preciserade förslag till anordnande av undervisningen och förbättring av skollokaler och undervisningsmateriel. Dessa förslag har i stort sett godtagits av skolöverstyrelsen i dess remissyttrande. Skolöverstyrelsen har där bl. a. vitsordat, att eleverna vid ungdomsvårdsskolorna måste betraktas som observationsklass- eller hjälpklass elever och att elevantalet i klasserna bör vara lågt.

Som kommittén framhållit kännetecknas elevmaterialet vid skolhemmen av stora skolsvårigheter bl. a. i form av dålig anpassning till skolrutin och kunskapsinhämtande. Dessa svårigheter måste man söka eliminera genom en individuell undervisning och små klassenheter. Möjligheterna härtill är f. n. otillräckliga. Även där elevantalet i klassavdelningen kan hållas relativt lågt, motverkas detta vid vissa skolhem av att eleverna under sin fritid måste vistas i elevavdelningens stora kollektiv.

De av kommittén framlagda och av skolöverstyrelsen tillstyrkta förslagen rörande en ändamålsenlig anordning av undervisningen vid skolhemmen och rörande utbyggnaden av enhetsskoleundervisning bör påskyndas. Särskilt för de mer begåvade eleverna innebär den nuvarande bristen på tillräckliga undervisningsmöjligheter att deras möjligheter till återanpassning försvåras. Försöksverksamheten med enhetsskoleundervisning i det allmänna skolväsendet har nu pågått så pass länge, att erfarenheterna därav i fråga om såväl lokaler som undervisning bör kunna utnyttjas i planeringen av undervisningen vid ungdomsvårdsskolorna utan att ytterligare erfarenheter av försöksverksamheten vid Vemyra avvaktas.

Med hänvisning till vad ovan anförts anhåller jag,

att riksdagen måtte uttala sig för nödvändigheten av att differentieringsmöjligheterna för skolhemsklientelet förbättras, att resurserna för skolundervisningen vid skolhemmen skyndsamt upprustas samt att en utökad försöksverksamhet med enhetsskoleundervisning snarast möjligt igångsättes vid ungdomsvårdsskolorna.

Stockholm den 4 april 1960

Tekla Torbrink